

Fővárosi Ítéltábla

Az ügy száma: 16.Gf.40.288/2024/7-II.

A felperes:

Felperes1

(cím2)

A felperes képviselője:

Apor Roland Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Apor Roland ügyvéd)

(cím6)

Az alperes:

Alperes1 „felszámolás alatt”

(cím7)

Az alperes képviselője:

Ádám Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Ádám Beáta ügyvéd)

(cím3)

A per tárgya: kártérítés megfizetése

Az elsőfokú bíróság: Budapest Környéki Törvényszék

A fellebbezéssel támadott határozat száma: 2.G.40.322/2022/44.

A fellebbezést benyújtó fél: felperes

Ítélet

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Kötelezi a felperest, hogy fizessen meg az alperesnek 15 (tizenöt) napon belül 635.000 (hatszázharmincezer) forint másodfokú perköltséget.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

Indokolás

[1] Az elsőfokú bíróság által megállapított tényállás szerint a Közbeszerzési Értesítőben 2018. január 29. napján a cím5 ifjúsági szálló építésével kapcsolatban jelent meg tájékoztató eljárás eredményéről, amely tartalmazta, hogy az épület a helyi duzzadó agyag miatt mélyalapozást kap, a beszerzés végösszege áfa nélkül 658.732.556 forint, a nyertes ajánlattevő a cég1 A felperes és a cég1 2017. december 28. napján kötött vállalkozási szerződést az ifjúsági szálló építési, kivitelezési munkáinak elvégzésére. A szerződést 2018. január 10. napján módosították, az alapszerződéses összeg nettó 428.170.311 forint, a pótmunka összege 164.680.889 forint, a szerződés módosított összege 592.851.200 forint nettó összeg volt.

[2] A felperes mint megrendelő és az alperes mint vállalkozó 2018. január 18. napján vállalkozási szerződést kötött, amelynek elválaszthatatlan részét képezték a közbeszerzési dokumentumok. A vállalkozási díj összegét 580.000.000 forint egyösszegű átalányárban határozták meg, amely a befejezési határidőre prognosztizált ár, így a szerződés időtartama alatt anyagáremelkedés, és egyéb költségek emelkedése a vállalkozói díjra nincs kihatással. A vállalkozói díj (ellenszolgáltatás összege) kötött, többletmunka utólagos elszámolására nincs lehetőség. A vállalkozói díj tartalmazza a vállalkozónak a szerződés teljesítésével kapcsolatos összes költségét. A vállalkozói díjon felül a vállalkozó semmilyen jogcímen többletköltséget a megrendelővel szemben nem érvényesíthet. A felek a szerződést csak a Kbt. 139-142. §-ai alapján közös megegyezéssel írásban módosíthatják.

[3] A 2018. februári talajvizsgálati jelentés szerint az elvégzett vizsgálatok alapján az altalaj térfogatváltozás szempontjából veszélyes. Az alperes a terület átvétele és az alapozás megkezdését követően kapta meg a 2018. februárjában elkészült talajmechanikai szakvéleményt. Észlelte, hogy a duzzadó agyagtalaj miatt az alapozás az eredeti tervek szerint nem megvalósítható. A cég2-vel együttműködve végezte az eredeti tervtől eltérő alapozási munkákat a kft. folyamatos irányítása, felügyelete mellett. A terület hivatalos átadása 2018. május 15-én történt meg, az alvállalkozói munkavégzés 2018. május 27. napján kezdődött, a cég1 és az alperes műszaki vezetője tanú2 volt.

[4] Az építési naplóban 2018. június 13-án, 14-én, 15-én, 16-án, 17-én, 18-án, 20-án, 21-én, 22-én, 23-án az alábbi bejegyzés szerepel: Az eső következtében a duzzadó, zsugorodó agyagtalaj miatt a talpgerendák szintezését és szerelőbeton készítését ismételten újra és újra többszörösen el kellett bontani és újra el kellett készíteni, ez jelentős idővesztéssel és többletköltséggel jár. A június 14-ei, 15-ei, 16-ai, 17-ei, 18-ai, 20-ai, 21-ei, 22-ei, 23-ai

bejegyzés szerint az esőzés miatt a föld beomlott, amit többletföldmunkával lehet kijavítani. A bejegyzések alapján az alperes a fenti időszakban a felperes által is ismerten az alapozással kapcsolatos munkákat végezte. A bejegyzések alapján a felperesnek arról is tudomása kellett, hogy legyen, hogy az eredeti terv – az alapozás körében – nem alkalmas a mű megvalósítására.

[5] A cég2 2018. május 28-án, június 7-én, június 13-án, július 5-én, július 12-én és augusztus 29-én helyszíni bejárást tartott, és javaslatokat tett az alapozás műszaki paramétereinek módosítására, amelyeket tanú2 elfogadott.

[6] A szerződés műszaki tartalma változott, az eredeti tervek módosítása a gyakorlatban történt; a statikusok adtak utasításokat arra, hogy az alperes hogyan végezze a munkát. Az épület tartószerkezeteire vonatkozóan módosításokra volt szükség: alapozás megerősítése, többlet földmunka, többlet feltöltés, vasalt aljzat megerősítése, többlet anyagmozgatás, többlet betonacél szerelés. A felperes nem tiltakozott az alapozással kapcsolatos munkák ellen. A peres felek között a szerződés írásbeli módosítására nem került sor.

[7] A intézmény1 és a cég1 azonban módosították a vállalkozási szerződést, a díjazás végleges összértéke 721.959.257 forint, a véghatáridő 2019. március 31. lett, a módosítás oka: módosítási igény olyan körülmények miatt, amelyet a kellő gondossággal eljáró ajánlatkérő nem láthatott előre. A határidő változása a szerződéskötést követő körülmény, a talajmechanikai vizsgálatot követő statikai véleményből eredő többletfeladat és annak teljesítésre gyakorolt hatásából eredt.

[8] Az alperes 2019. március 29. napján a felperesnek kézre jelentette a munkát, az átadás-átvételi jegyzőkönyvet aláírták. A felperes 598.778.287 forint vállalkozói díjat fizetett meg az alperesnek. Az alperes 2020. december 29-én kiállított 54.030.498 forint összegű számláját a felperes jogalapjában és összezszerűségében is vitatta. Az alperes 2021. január 26-án egyenlegközlő levelet küldött a felperesnek, a rendezetlen tartozás összegét 73.252.211 forintban jelölte meg, amelynek részét képezte a fenti számla. Az alperes kérelmére a Fővárosi Törvényszék 4.Fpk.1.009/2021/17. számú végzésével megállapította a felperes fizetéseképtelenségét és főeljárásban elrendelte felszámolását. A felperes az alperesnek 2022. június 14-én 22.734.180 forint összeget megfizetett, ezért Fővárosi Törvényszék 2022. június 15-én a felszámolási eljárást megszüntette és a felszámolást elrendelő végzést hatályon kívül helyezte.

[9] A felperes keresetében kérte, hogy a bíróság kötelezze az alperest 41.512.467 forint és járulékai, valamint a perköltség megfizetésére. A felperes kereseti kérelmét a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 6:252. § (1) bekezdésére, 6:34. §-ára, 6:137. §-ára, 6:142. §-ára, 6:532. §-ára, a 6:527. § (1) bekezdésére, valamint az 1991. évi XLIX. tv. (a továbbiakban: Cstv.) 27. § (2c) bekezdésére alapította.

[10] A felperes előadta, hogy a vállalkozási szerződés alapján az alperes a munka elvégzését 580.000.000 forint átalányár ellenében vállalta, számlát 604.624.187 forintról állított ki, amelyből a felperes 598.778.287 forintot megfizetett. A felperes tehát 18.778.287 forinttal többet fizetett meg a szerződésben meghatározott díjhoz képest. Az alperes 2020. december 29-én kiállított számláját a felperes vitatta, de a felszámolás elkerülése érdekében a Cstv. 26. § (3b) bekezdése alapján 2022. június 14-én 22.734.180 forintot megfizetett az alperes részére. Az alperesi túlszámlázás és felszámolási eljárás miatt összesen 41.512.467 forint túlfizetése keletkezett a felperesnek, ennek visszatérítésére köteles az alperes kártérítés címén. A felperes a károkozó magatartást abban jelölte meg, hogy az alperes a szerződésben meghatározott átalánydíj összegét meghaladóan követelt díjazást a felperestől.

[11] Az alperes érdemi ellenkérelmében a felperes keresetének elutasítását és perköltségben történő marasztalását kérte. Elsődlegesen a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 240. § (1) bekezdés a) és e) pontja és a Pp. 176. § (i) pontja alapján kérte az eljárás megszüntetését.

[12] Az alperes előadta, hogy az építkezés során kiderült, hogy az építési területen lévő talaj olyan mértékben duzzad, hogy az az eredeti terveknek megfelelő kivitelezést és az épület biztonságos megépítését lehetetlenné teszi, az állékonyságot veszélyezteti, emiatt talajmechanikai szakvélemény beszerzésére és statikus szakértő bevonására volt szükség. A kiviteli terveket a statikus szakvélemény alapján módosították. A megrendelő többletforrás iránti igényt nyújtott be az Emberi Erőforrások Minisztériumához a többlet alapozási munkák miatt, amit meg is kapott. A megrendelő és a fővállalkozó az eredeti közbeszerzési eljárás alapján kötött vállalkozói szerződést módosította, a vállalkozói díjat 658.723.556 forint összegről 721.959.257 forint összegre emelték. A projekt összköltsége 63.235.701 forint összeggel növekedett a többletalapozási munkák miatt. A vállalkozói díj módosulása miatti különbözetet a megrendelő a fővállalkozónak megfizette, ahogyan a fővállalkozó a felperesnek is megfizette azt, ugyanakkor a felperes nem fizette meg a vállalkozói díjat az alperesnek.

[13] Az elsőfokú bíróság ítéletében a felperes keresetét elutasította és kötelezte a perköltség viselésére.

[14] Indokolásában megállapította, hogy a felek a Ptk. 6:252. § (1) bekezdésében szabályozott kivitelezési szerződést kötöttek. Álláspontja szerint a perben arról kellett állást kellett foglalni, hogy az alperes által elvégzett munkák többletmunkának vagy pótmunkának minősülnek.

[15] A Ptk. 6:244. § (1) és (2) bekezdésére utalva kifejtette, hogy pótmunka esetében a megrendelő az eredetileg célul tűzött eredményt módosítja, megváltoztatja, többletigényeket fogalmaz meg, amelyek nem az eredetileg vállalt, hanem a részben módosított eredmény megvalósításához szükségesek. Többletmunka esetén a szerződésben eredetileg célul tűzött

eredmény nem változik meg, hanem az előzetesen becsülthöz képest csak többletmunkavégzéssel, illetve többletköltség-vonzattal valósítható meg. Ha a felek átalánydíjban állapodtak meg, a vállalkozó az átalánydíjon felül a pótmunka ellenértékét igényelheti, a többletmunka ellenértékének megtérítésére nem jogosult. A megrendelő köteles azonban megtéríteni a vállalkozónak a többletmunkával kapcsolatban felmerült olyan költségét, amely a szerződés megkötésének időpontjában nem volt előre látható. A többletmunkáért főszabályként ellenérték nem jár, kivételt képez, ha a műszaki szükségességből felmerülő többletmunka annak természetére, nagyságrendjére, költségvonzatára figyelemmel észszerűen nem volt előre kalkulálható, azaz, ha a kivitelező felvállalt kockázatán kívül esik, ez esetben a többletköltség (tehát nem a díj) azonban igényelhető.

[16] Az elsőfokú bíróság megállapította, hogy a felek szerződésének tartalmát a közbeszerzési eljárás során rendelkezésre bocsátott dokumentáció és költségvetés, az egymásnak átadott iratok, valamint az elfogadott vállalkozói ajánlat határozta meg, amely dokumentációnak a 2018. februárban elkészült talajvizsgálati jelentés nem képezte részét, az 2018. január 18-a, a peres felek közötti szerződés megkötése után vált ismertté.

[17] Az alperes a cég2 irányítása mellett az eredeti tervektől eltérő munkát, azaz pótmunkát végzett. A 191/2009. (IX. 15.) Korm.rendelet 3. § (1) bekezdés a) pontja szerint a kivitelezési szerződést írásba kell foglalni, ugyanakkor a Ptk. 6:94. § (1) bekezdése alapján az alakítás megsértése miatt semmis szerződés a teljesítés elfogadásával a teljesített rész erejéig érvényessé válik. A felperes és az alperes a pótmunkák tekintetében a szerződést írásban nem módosította, ugyanakkor a felperesnek egyértelműen tudomása volt a pótmunkák, illetve azok megrendelésének szükségességéről. Annak indokai nem csak a peres felek közötti, hanem a szerződéses láncolatban résztvevő valamennyi szerződéses fél előtt is nyilvánvalóak voltak. Az alperes által a statikusok irányítása alatt elvégzett munka mennyiségét és minőségét, az építési napló bejegyzéseit a felperes nem vitatta, azok ellen nem tiltakozott. Az alperesi teljesítést a felperes és a szerződéses láncolat többi tagja is elfogadta, a teljesítés elfogadása az alaki hiányosságot orvosolta, a pótmunkát megrendelő jognyilatkozat érvényessé vált. Az alperes pótmunkát végzett, amelynek díját a felperes köteles megfizetni.

[18] Az elsőfokú bíróság a Ptk. 6:142. §-ára utalva kifejtette, hogy a felperes nem bizonyította, hogy az alperes szerződést szegett, hiszen az alperes a felperes utasításának megfelelően végzett pótmunkát, amely pótmunka ellenértékére, díjára igényt tarthat. Kiemelte, hogy a közbeszerzési értesítőben a szerződés 2. számú módosításánál a vállalkozói díj összegét módosították, amelyből következik, hogy az alperes a munkával kapcsolatos vállalkozói díjra tarthat igényt. A felperesnek kára nem keletkezett, az alperes a felperes részére a pótmunka ellenértékének vállalkozási díját számlázta ki szerződésszerűen, a felperes a perben nevesített összeget az alperes részére ez alapján a szerződés teljesítéseként fizette meg.

[19] Az elsőfokú bíróság ítéletével szemben a felperes terjesztett elő fellebbezést, amelyben elsődlegesen a Pp. 381. §-a alapján kérte az elsőfokú bíróság ítéletének hatályon

kívül helyezését és az elsőfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását. Másodlagosan kérte a Pp. 383. § (2) bekezdése alapján az elsőfokú bíróság ítéletének megváltoztatását és a felperes keresetének helyt adó döntés meghozatalát. Kérte továbbá az alperes perköltségben való marasztalását. Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság ítélete a Cstv. 34. § (2) bekezdésébe, a Pp. 2. §-ába, 64. § (1) bekezdésébe, 67. § (1) bekezdésébe, 70. §-ába, 279. § (1) bekezdésébe, 342. § (1) bekezdésébe, továbbá a Ptk. 6:142. §-ába, 6:191. §-ába, 6:244. §-ába és 6:245. §-ába ütközik, illetve sérti a 191/2009. (IX. 15.) Korm. rendelet 3. § (1) bekezdését.

[20] Előadta, hogy az elsőfokú eljárás során az alperes felszámolását 2024. április 26. napján elrendelték, ennek tényét azonban az alperesi képviselő nem jelentette be, és nem igazolta a felszámolótól származó meghatalmazással képviseleti jogosultságát. A lefolytatott eljárás ezért jogszabálysértő, amely az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezését és új eljárás lefolytatását teszi szükségessé. Az elsőfokú bíróság megsértette továbbá a felek rendelkezési jogát, amikor túlterjeszkedett a felek által előterjesztett kérelmeket. A felperes a keresetet kártérítés jogcímén terjesztette elő. Ehhez képest az elsőfokú bíróság az eljárás tárgyának az alperes által elvégzett munkák minősítését tekintette, holott az alperes nem is terjesztett elő olyan előadást, amellyel ki kívánta volna menteni magát a szerződésszegés következtében felmerülő felelőssége alól.

[21] Az elsőfokú bíróság tévesen foglalt állást, amikor az alperes által az alapozás megerősítése körében végzett munkákat pótmunkának minősítette. A felek nem vitásan átalánydíjról szóló vállalkozási szerződést kötöttek, amely tartalmazta azt, hogy a vállalkozó többletköltséget nem érvényesíthet. A közbeszerzési szerződés módosításának oka az elsőfokú bíróság megállapításával szemben nem a pótmunka megrendelése volt, hanem a többletmunka költségeinek fedezése és a teljesítési határidő meghosszabbítása. Az alperes tehát nem végzett pótmunkát, hanem a talajmechanikai vizsgálatok eredményeképpen módosított műszaki tartalom megvalósítása során többletmunkát végzett. Az iratokhoz csatolt Közbeszerzési Értesítő emellett már tartalmazta, hogy a kivitelezés tárgyát képező épület a helyi duzzadó agyag miatt mélyalapozást kap, így az alperesnek már a kivitelezés megkezdését megelőzően tisztában kellett lennie azzal a körülménnyel, hogy a duzzadó agyagtalaj befolyásolja az épület kialakítását. Az elsőfokú bíróság a Közbeszerzési Értesítőben a szerződés 2-es számú módosításával kapcsolatban téves következtetést vont le, a Közbeszerzési Értesítő ugyanis a megrendelő és a nyertes ajánlattevő közötti viszonyt rendezte, így az nem vonatkozik a perbeli felek közötti vállalkozási szerződésre.

[22] Az elsőfokú bíróság maga is megállapította, hogy az állítólagos pótmunkák tekintetében a felek a vállalkozási szerződést írásban nem módosították. Tévesen fejtette ki ugyanakkor, hogy a teljesítés elfogadásával az alaki hiányosságot orvosolták és így ráutaló magatartással módosították a szerződést. A felek közötti vállalkozási szerződés 14.1.1 pontja szerint módosításra kizárólag írásban kerülhetett volna sor, a szerződő felek szándéka az volt, hogy a szerződést sem szóban, sem ráutaló magatartással ne lehessen módosítani. A felek szerződésére ezért a Ptk. 6:94. § (1) bekezdése nem alkalmazható. Amennyiben egyébként a felperes tiltakozott volna az alapozás megerősítése ellen, úgy az célszerűtlen és szakszerűtlen utasításnak minősült volna.

[23] A perben valamennyi tanúvallomás, okirat, illetve az alperes nyilatkozata is alátámasztotta, hogy az alapozás megerősítésére a rendeltetésszerű használat biztosítása érdekében került sor, az elsőfokú bíróság ennek ellenére tévesen és okszerűtlenül minősítette a munkálatokat pótmunkának, figyelmen kívül hagyva azok rendeltetésszerű használathoz való szükségességét. A meghallgatott tanúk közül tanú1 és tanú2 visszatérően használták a pótmunka kifejezést, amelynek jelentését azonban helytelenül adták meg a többletmunka fogalmának tartalmával. Ebből arra lehet következtetni, hogy az alperes a bizonyítás felvétele előtt egyeztetett a tanúkkal.

[24] Az alperes fellebbezési ellenkérelmében kérte az elsőfokú bíróság ítéletének helybenhagyását és a felperes másodfokú perköltségben való marasztalását. Álláspontja szerint az elsőfokú ítélet megalapozott, annak sem hatályon kívül helyezésére, sem megváltoztatására nincsen mód.

[25] A felperes alaptalanul állítja, hogy az elsőfokú eljárás jogszabálysértő lett volna az alperessel szemben elrendelt felszámolási eljárás miatt, mivel az alperes jogi képviselőt a korábbi meghatalmazás alapján az a jogi képviselő látta el, akinek tevékenységét a felszámoló jóváhagyta. A Cstv. 38. § (2) bekezdése alapján a felperesnek be kellett volna jelentenie a perben érvényesíteni kívánt követelését az alperes felszámolójánál, ennek elmulasztásával pedig jogvesztés állt be a követelése kapcsán, azt bírósági úton többé nem érvényesítheti a Cstv. 37. § (3) bekezdése alapján. A felperes arra is megalapozatlanul hivatkozott, hogy az elsőfokú bíróság túlterjeszkedett volna a felek kérelmén, mivel az elsőfokú ítélet a felperes kártérítési keresetét elbírálta, az elsőfokú bíróság megállapította, hogy a felperes nem bizonyította az alperesi szerződésszegést, sem a kár bekövetkezését. A fellebbezésében a felperes új tényeket közölt az alapozási munkákat illetően, amelyek figyelembevételére a másodfokú eljárásban a Pp. 373. § (2) bekezdése alapján nincs mód.

[26] Az alperes kiemelte, hogy a perben annak van jelentősége, hogy a felperes a munkálatokat megrendelte az alperestől, majd ki is fizette, ehhez képest a kártérítés iránti perben nem tudta bizonyítani az alperesi szerződésszegést. A felperes nem indítványozott szakértői bizonyítást annak megállapítására, hogy az alapozási munkák az épület állékonysága miatt voltak-e szükségesek, ezért a bizonyítatlanság terhe a felperesre esik. A perben annak nincs jelentősége, hogy a jogi végzettséggel nem rendelkező tanúk a jogi definíciókat nem tudják megadni.

[27] A felperes az alperes fellebbezési ellenkérelmére tett észrevételében az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezése iránti elsődleges fellebbezési kérelmét visszavonta, és csak az elsőfokú ítélet megváltoztatása iránti kérelmét tartotta fenn. A továbbiakban nem hivatkozott eljárási szabálysértésként a Pp. 64. § (1) bekezdésére, 67. § (1) bekezdésére és a 70. §-ára.

[28] Előadta, hogy az alperes fellebbezési ellenkérelmében a Cstv. 28. § (2) bekezdésére és 37. § (3) bekezdésére irányuló hivatkozás meg nem engedett ellenkérelem-változtatásnak minősül, amelyet a másodfokú eljárásban nem lehet figyelembe venni. Az alperes hivatkozása egyébként is téves, mivel helytelenül állítja, hogy a felperes követelése bírósági úton nem érvényesíthető, ezért az eljárás megszüntetésének nincs helye.

[29] A felperes fenntartotta, hogy az elsőfokú bíróság a lefolytatott bizonyítási eljárás eredményével ellentétesen állapította meg, hogy az alperes pótmunkát végzett. Az elsőfokú ítélet iratellenesen állapította meg, hogy az alperes a duzzadó agyagtalaj jelenlétéről csak az alapozás megkezdését követően a talajmechanikai szakvéleményből értesült. A perben kiemelt jelentősége van annak a ténynek, hogy az alperes már a szerződéskötést megelőzően is tudomással bírt mind a duzzadó agyagtalaj jelenlétéről, mind arról, hogy ez mélyalapozást tesz szükségessé, illetve hogy mindez milyen kockázatokat hordoz magában az elvégzendő munkák jellegére és mennyiségére nézve. Az elsőfokú bíróság figyelmen kívül hagyta a Ptk. 6:252. §-ában foglaltakat, amely szerint az alperest tervdokumentáció átvizsgálási kötelezettség és egy szakvállalattól elvárható gondosság tanúsítása terhelte. Az alperes e kötelezettségét elmulasztotta, ezért olyan átalánydíj ellenében vállalta el a munkát, amely nem nyújtott elegendő fedezetet, azonban ennek következményei kizárólag az alperest terhelik, az átalánydíjon felül további díjat nem követelhet. Az elsőfokú bíróság megállapítása ellentétben áll az építési napló, a Közbeszerzési Értesítő és az alvállalkozói szerződések tartalmával. A szerződési láncban résztvevő valamennyi vállalkozó kivitelező előtt ismertek és tudottak voltak a helyi talajviszonyok, a duzzadó agyag jelenléte. A felperes a Pp. 373. § (3) bekezdése alapján okirati bizonyítást indítványozott annak a ténynek igazolására, hogy az alperes előtt ismertek voltak a helyi talajviszonyok, valamint hogy gondatlanul járt el a szerződéskötést megelőzően. Ennek érdekében csatolta a felek között a Fővárosi Törvényszék előtt 32.G.41.456/2023/37. szám alatt, 2024. november 19. napján kelt tárgyalási jegyzőkönyvet.

[30] A felperes kiemelte, hogy tanú2 felelős műszaki vezető 2019. április 23-án kelt, valamint a intézmény1 2021. január 15-én kiadott nyilatkozata alapján megállapítható, hogy a perbeli munkák elvégzését műszaki szükségesség indokolta, amely már eredetileg is szerepelt a tervekben, a munka tekintetében mennyiségi többlet állt elő, azaz a felperesnek valamennyi munkanemből többlet, de nem újat kellett elvégeznie. tanú4 közbeszerzési tanácsadó tanúvallomása is alátámasztja, hogy olyan munkatételek tekintetében kellett többletmunkát végezni, amelyek eleve szerepeltek a tervekben. Emellett mind a cég3 talajvizsgálati jelentése, mind a cég2 által készített statikai vélemény egyértelműen bizonyítja, hogy a felperes által pótmunkaként megjelölt munka felmerülésének kizárólagos és egyetlen indoka az agyagos talaj volt, amely olyan változtatásokat igényelt a tervekhez képest, amelyek elvégzése nem volt nélkülözhető, mert azok elmaradása esetén az építmény állékonysága, azaz rendeltetésszerű használatra való alkalmassága került volna veszélybe. Az alapozási munkák helyi talajviszonyoknak megfelelő elvégzése tehát az épület rendeltetésszerű használatra alkalmas megvalósításához volt szükséges. Az ítélet részletezte az elsőfokú bíróság által pótmunkának minősített változtatásokat, azok azonban ténylegesen munkatöbbletet tartalmaznak, új munkanemeket vagy a tervekben nem szereplő munkatételeket nem.

[31] Az elsőfokú bíróság jelentőséget tulajdonított annak, hogy a fővállalkozó számára a kivitelezési szerződésben az átalánydíjat módosították, ugyanakkor a további bizonyítékokat figyelmen kívül hagyta. A kivitelezés helyszínének talajviszonyai objektív körülménynek minősülnek, ha azok miatt a tervezett munkákhoz képest mást vagy többet kell elvégezni, és ezáltal a műszaki tartalom módosul, akkor az abban az esetben is többletmunkának minősül, ha a módosítás szükségessége a szerződés megkötésekor még kellő gondosság tanúsítása mellett sem volt előre látható. A fővállalkozói szerződést a fővállalkozó és a megrendelő a Ptk. 6:191. § (1) bekezdése alapján közös megegyezéssel módosították a fővállalkozót megillető átalánydíj tekintetében, tehát nem pótmunka ellenértékének megállapítására került sor. A fővállalkozói szerződés módosításából ezért az alperest pótmunka jogcímén megillető díjazás nem vezethető le. A pótmunka ellenértéke önálló jogcím, nem a vállalkozói díj egyik formája. A fővállalkozói díj egyébként 63 millió forinttal emelkedett, amelyhez képest az alperes lényegesen nagyobb összeget igényel pótmunka címen. Pótmunka esetében ugyanakkor a fővállalkozói szerződés módosítására nem lett volna szükség.

[32] Az alperes ellenkérelme a pótmunkaként megjelölt tételek tekintetében hiányos, az általa csatolt iratok nem tekinthetők megfelelő tényelőadásnak, és ezért a tényállás megállapítása alapjául sem szolgálhatnak.

[33] A felperes fenntartotta azt a fellebbezésben kifejtett jogi álláspontját, hogy az alperesnek nem lett volna eljárásjogi lehetősége a pótmunka iránti igényét írásbeli védekezés formájában előadni. A felperes keresete szerződésszegéssel okozott kár megfizetésére irányul, amellyel kapcsolatban az alperest terhelte annak bizonyítása, hogy magatartása nem volt jogellenes vagy hogy jogellenes magatartása nem volt felróható. Az alperes védekezését arra alapította, hogy pótmunkát végzett, így a bizonyítási érdek és bizonyítási teher az alperes oldalán volt, azaz az alperest terhelte annak bizonyítása, hogy az általa állított munkákat elvégezte, azok pótmunkának minősülnek és hogy ezek ellenértékéként milyen díjazásra jogosult. A felperest ebben a körben bizonyítás nem terhelte, ugyanis az alperesi védekezéssel szemben arra hivatkozott, hogy az állított pótmunkák ténylegesen többletmunkának minősülnek. Ebből következően az alperesi előadással szemben a felperes szakértői bizonyítás indítványozására nem volt köteles.

[34] A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét teljes terjedelmében bírálta felül, mert annak elsőfokon jogerőre emelkedett rendelkezése nem volt.

[35] Az elsőfokú bíróság a tényállást helyesen állapította meg, azt az ítéltábla csak annyiban egészíti ki, hogy az alperes 2024. április 26. napjától felszámolás alatt áll.

[36] Az így kiegészített tényállás alapján az ítéltábla az elsőfokú bíróság döntésével egyetértett, annak jogi indokait azonban nem osztotta.

[37] Az ítéltábla előjáróban rögzíti, hogy az alperes által a fellebbezési eljárásban előadott, a Csódtv. 37. § (3) bekezdése szerinti jogvesztésre irányuló hivatkozása a Pp. 7. § (1) bekezdés 4. pontja szerinti ellenkérelem-változtatásnak minősült. A Pp. 373. § (1) bekezdése értelmében a másodfokú eljárás során az ellenkérelmet – a törvényben írt kivételes esetektől eltekintve – megváltoztatni nem lehet. Az alperesi ellenkérelem-változtatás alapjául szolgáló körülményre, azaz az alperessel szembeni felszámolás elrendelésére vonatkozóan a felperes tett tényelőadást a fellebbezésében a Pp. 373. § (2) bekezdése szerint az alperes jogi képviselete szabályszerűségének vitatása érdekében azzal, hogy a felszámolásról a fellebbezés elkészítésekor értesült. A felperes által a fellebbezésben felhozott új tényre tekintettel a Pp. 373. § (3) bekezdése alapján az alperes e ténnyel összefüggésben az ellenkérelmét megváltoztathatta, így azt az ítéltábla érdemben vizsgálta.

[38] Az alperes a Cstv. 28. § (2) bekezdés f) pontja, 38. § (2) bekezdése és 37. § (3) bekezdése alapján alappal hivatkozott arra, hogy a felperes igényérvényesítését eleve kizárja az a körülmény, hogy a követelését a felszámolási eljárásban a felszámolás közzétételétől számított 180 napon belül nem jelentette be, mivel e határidő elmulasztásához a Cstv. 37. § (3) bekezdése a jogvesztés jogkövetkezményét fűzi. A bírósági gyakorlat szerint a pénzkövetelés érvényesítése céljából a felszámolás kezdő időpontja előtt indított eljárás a hitelezőt nem mentesíti igénye bejelentésére vonatkozó kötelezettsége alól. Ha a hitelező a kötelezettel szembeni felszámolási eljárásban a Cstv. szerinti határidőn belül nem jelenti be igényét, e határidő elmulasztása a kötelezettel szemben jogvesztéssel (a követelés megszűnésével) jár, ez pedig a kereset elutasítását vonja maga után (BDT2009. 2098., BDT2010. 2316., BH2014. 249.). A felperes a bíróság ezzel kapcsolatos kérdésére az igénybejelentés megtörténtét nem állította és nem igazolta. A keresetet ezért önmagában a bejelentés elmulasztása miatt el kellett utasítani.

[39] Az ítéltábla megjegyzi, hogy a felperes keresete a megjelölt jogcímen akkor sem lenne teljesíthető, ha a követelését a felszámolási eljárásban határidőn belül bejelentette volna. A felperes a keresetét a Ptk. 6:142. §-a alapján, szerződésszegéssel okozott kár megtérítése címén terjesztette elő. A perben tehát a felperest terhelte annak bizonyítása, hogy az alperes a felek között létrejött vállalkozási szerződést megszegte, amellyel okozati összefüggésben a felperesnél a megjelölt összegű kár bekövetkezett, míg ezek bizonyítottsága esetén az alperesnek kellett igazolnia a mentesüléséhez vezető körülmények fennállását. A felperesi tényelőadás ugyanakkor a szerződésszegés, illetve az okozati összefüggés megállapításához sem elegendő.

[40] A felperes a kártérítési igényét arra alapította, hogy az alperes azzal szegte meg a szerződést, hogy szerződésben meghatározott átalánydíjhoz képest nagyobb összegről állított ki számlákat, illetve nagyobb összeget követelt. Az alperes azonban arra tekintettel állította ki számláit, hogy álláspontja szerint pótmunkát végzett, amelyért többletdíjazásra vált jogosulttá. A felek között tehát vita alakult ki a ténylegesen elvégzett munka jogi jellegét és ennél fogva a vállalkozói díj összegét illetően. Az alperes ezzel kapcsolatos nyilatkozatai, követelésének érvényesítése, valamint a számlák kiállítása nem minősülnek szerződésszegésnek, mivel azok az igényérvényesítés jogszerű eszközei. A kifogásolt alperesi magatartás és a felperes által állított kár, azaz túlfizetés között nem áll fenn az ok-okozati viszony sem, ugyanis a hátrány nem az alperesi igényérvényesítéssel, hanem a felperes

önkéntes teljesítésével következett be. Amennyiben a felperes az alperes többletkövetelésével nem értett egyet, úgy semmi sem zárta el attól, hogy azt vitassa és a számlák teljesítését visszautasítsa. Az esetleges túlfizetésből eredő hátrányt tehát a felperes magának okozta.

[41] Vállalkozási szerződés esetén a felek közötti elszámolás, illetve a túlfizetések visszakövetelése érdekében az igényérvényesítés nem kizárt, annak jogcíme azonban nem a szerződésszegéssel okozott kár megtérítése.

[42] A kifejtettek alapján a perbeli jogvita elbírálásához a bíróságnak nem kellett érdemben állást foglalnia arról, hogy az alperes által a vállalkozói tevékenység körében végzett alapozási munkálatok többletmunkának vagy pótmunkának minősülnek-e. Az elsőfokú bíróság ezzel összefüggésben kifejtett indokait ezért az ítéltábla a döntés indokolásából mellőzte, amelyre tekintettel a fellebbezésben ehhez kapcsolódóan megjelölt és indokolt anyagi jogi és eljárási szabálysértések vizsgálata is szükségtelenné vált.

[43] Az ítéltábla mindezekre tekintettel az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 383. § (2) bekezdése alapján – eltérő indokok mellett – a rendelkező részben írtak szerint helybenhagyta.

[44] A felperes fellebbezése nem vezetett eredményre, ezért a Pp. 83. § (1) bekezdése alapján köteles az alperes jogi képviselőjével felmerült másodfokú perköltség viselésére, amelynek összegét az ítéltábla a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (2) bekezdés b) pontja és (5) bekezdése alapján, a jogi képviselőt ellátásához ténylegesen szükséges munka mennyiségére figyelemmel a (6) bekezdés szerint mérsékelt összegben határozta meg.

Budapest, 2025. március 19.

Dr. Buglyó Gabriella s.k.
a tanács elnöke

Dr. Benedek Szabolcs s.k.
előadó bíró

Dr. Istenes Attila s.k.
bíró